

BO'LAJAK MUTAXASSISLARNING ISHLAB CHIQARISHNI STANDARTLASHTIRISH KO'NIKMALARI TIZIMINI ISHLAB CHIQISH

*Xudoyberdiyev Erkin Umedovich – Buxoro davlat texnika universiteti mustaqil
tadqiqotchisi*

Zamonaviy ishlab chiqarish jarayonlari global miqyosda har tomonlama rivojlanib borayotgan bir vaqtda, ishlab chiqarishni standartlashtirishni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ishlab chiqarishni standartlashtirish — bu ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini oshirish, sifatni ta'minlash va ishlab chiqarish resurslarini oqilona taqsimlashni ta'minlashga yo'naltirilgan mexanizm sifatida qaraladi. Bo'lajak mutaxassislar, ayniqsa, texnika va texnologiya sohasidagi talabalar, ishlab chiqarishni standartlashtirishning asosiy prinsiplari va metodlarini mukammal o'zlashtirishlari kerak.

Ushbu maqola, bo'lajak mutaxassislarning ishlab chiqarishni standartlashtirish ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar va metodlarning ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada, shuningdek, bo'lajak mutaxassislarni ishlab chiqarishni standartlashtirish jarayoniga tayyorlashda yuzaga kelayotgan asosiy muammolar va ularni hal qilish yo'llari ko'rsatiladi.

Ishlab chiqarishni standartlashtirish – bu ishlab chiqarish jarayonlarini tartibga solish, ularni optimallashtirish va global me'yorlarga moslashtirishni ta'minlovchi jarayon sifatida muhim ahamiyatga ega. Standartlashtirishning asosiy vazifalari:

- ishlab chiqarishning sifatini oshirish va uning samaradorligini ta'minlash;
- texnologik jarayonlarning barqarorligini va ularning xavfsizligini ta'minlash;
- resurslarni samarali va iqtisodiy jihatdan oqilona taqsimlash;

- ishlab chiqarish va mahsulotni turli bozorlarda talab qilinadigan me'yorlarga moslashtirish.

Standartlashtirish jarayonlari yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarishga imkon beradi va bozor talablariga javob beradigan samarali ishlab chiqarishni ta'minlaydi. Shuning uchun, ishlab chiqarishni standartlashtirishni bo'lajak mutaxassislar dasturida chuqur o'rganish zarur.

Bo'lajak mutaxassislar uchun ishlab chiqarishni standartlashtirish ko'nikmalarini shakllantirishda ta'lim jarayoni kompleks yondashuvni talab etadi. Ushbu jarayonda asosiy pedagogik metodlar va yondashuvlar quyidagicha:

- nazariyadan amaliyotga o'tish, ya'ni talabalar dastlab ishlab chiqarishni standartlashtirishning nazariy asoslarini o'rganishadi, keyin esa amaliy mashg'ulotlarda bu bilimlarni qo'llashadi.

- muammoli o'rganish, ya'ni talabalarga real ishlab chiqarish jarayonlaridagi muammolarni hal qilishga o'rgatish, ishlab chiqarishni standartlashtirishni o'rganishning samarali yo'li hisoblanadi.

- integratsiya va loyiha asosida o'rganish, ya'ni talabalar o'z bilimlarini integratsiya qilingan loyiha ishlari orqali tatbiq etadilar, bu esa o'quvchilarni real ishlab chiqarish sharoitlariga tayyorlashga yordam beradi.

Bo'lajak mutaxassislar ishlab chiqarishni standartlashtirishga tayyor bo'lishlari uchun quyidagi metodlarni qo'llash zarur:

- interaktiv ta'lim metodlari – zamonaviy texnologiyalarni, masalan, simulyatsiya va virtual laboratoriyalarni qo'llash orqali talabalar ishlab chiqarish jarayonlarini o'rganadilar. Bu usul talabalarni amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

- Blended Learning (Aralash ta'lim) – an'anaviy va onlayn ta'limning uyg'unlashuvi yordamida talabalar turli xil o'quv materiallari va texnologiyalar yordamida ishlab chiqarishni standartlashtirishni o'rganadilar.

- Case-study metodi, ya'ni real hayotdagi ishlab chiqarish holatlari asosida o'rganish, talabalarga o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Bu usul talabalarda tanqidiy fikrlash va masalalarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'quv dasturlarining ishlab chiqarish standartlarini o'rganishga yo'naltirilgan integratsiyasi talabalar uchun amaliy tajribalar va bilimlarni yanada samarali shakllantiradi. Talabalar o'quv dasturlari va amaliyotlar orqali ishlab chiqarishni standartlashtirish jarayonini yaxshiroq tushunadilar. Bu esa ularni mehnat bozorida raqobatbardosh qilishga yordam beradi.

Bugungi kunda, oliy ta'lim muassasalarida ishlab chiqarishni standartlashtirishga yo'naltirilgan kurslar va o'quv dasturlari mavjud. Ammo, ko'plab universitetlarda bu sohada amaliyot va ta'lim o'rtasida bo'shliqlar mavjud. Talabalar ko'pincha ishlab chiqarish jarayonlarida bo'ladigan muammolarni yechishda amaliy tajriba yetishmovchiligini sezaдилar.

Zamonaviy texnologiyalarni, ayniqsa, simulyatsiya va virtual laboratoriyalarni qo'llash hali ham ko'p o'quv yurtlarida etishmayapti. Bu esa talabalarni ishlab chiqarish jarayoniga tayyorlashda katta muammo tug'diradi. Innovatsion texnologiyalarning etishmasligi pedagogik yondashuvlar samaradorligini kamaytiradi.

Pedagoglarning kasbiy tayyorlanishi va ularda ishlab chiqarishni standartlashtirishga oid bilimlarning yetishmasligi ham katta muammo bo'lishi mumkin. O'qituvchilarning bu sohada tajribasizligi talabalarning kasbiy ko'nikmalarini shakllantirishda qiyinchiliklarga olib keladi.

Bo'lajak mutaxassislarning ishlab chiqarishni standartlashtirish ko'nikmalarini shakllantirish uchun oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik metodlarni joriy qilish, o'quv dasturlarini ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish, shuningdek, amaliyot va nazariyaning integratsiyasini ta'minlash zarur. Innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga kiritish, shuningdek, o'qituvchilarning doimiy ravishda kasbiy tayyorlanishini ta'minlash bo'yicha ishlar olib borilishi lozim.

O'quv dasturlarini ishlab chiqarish jarayonining real sharoitlari bilan uyg'unlashtirish, talabalarni texnologik o'zgarishlarga tezda moslashishga va mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlashga yordam beradi. Ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish sektori o'rtasidagi hamkorlikni

kuchaytirish, o'quvchilarni amaliyotga tayyorlashning samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov, A. & Tashkentov, B. (2020). *Ishlab Chiqarishni Standartlashtirish Asoslari*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Komiljonov B.I. "Innovatsiyaviy menejment uslublarini takomillashtirish". Monografiya. – Tashkent, FAN, 2007. - 186 b.
3. Nishonqulov, S.F., & Solidjonov, D.Z. (2021). Ta'lim biznesida raqamli innovatsion texnologiyalar. *Science and Education*, 2(6), - 233-238.
4. Petrov Yu.N. Muhandislik-pedagogik ta'limning dual tizimi – innovatsion zamonaviy kasbiy ta'lim. Novgorod, 2009. – 280 b.
5. Saidjonova, P.S. (2024). Oliy ta'lim tizimida pedagogik faoliyatning mazmuni va maqsadi. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 270-274.
6. Sainz, M. (2021). *Innovative Pedagogical Approaches for Competency Development*. *Journal of Education*, 10(3), 112-125.
7. Sh, T. Z., & Kh, S. K. (2020). Innovative forms of education in Uzbekistan. *International journal of innovations in engineering research and technology*. IJIERT, 7(4), 258-261.